

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурапчыга "Манчаары оонньууларын" көрсө

КЭСКИЛЛЭЭХ БОППУРУОСТАР БЫҤААРЫЛЫННЫЛАР

Чурапчы улуусунан 2012 сыллаахха XIX-с "Манчаары оонньууларын" ыһыталаары турарын бары санаабыт көтөбүлүн кэтэһибит. Бу оонньуулар ыһыталаар улуусунан тэрээһин боппуруостарга бүтүн республика өйбүл оҥорор. Оҕон Чурапчыны сүткэн суолталаах спорттун тэрээһинин сүрдэтэн саҥа тутууларданан, кэрэ көстүүлүнэн, иһинки сайдыы саҥа саҕахтарын арыыйыах таара күүтүлүр.

Бу ый 20 - 21 күннэригэр Чурапчы улуусунан "Манчаары оонньууларын" объекттарын тутууларын боппуруостарыгар Саха Республикатын Правительствотын иһинэн үлэлиир Государственной заказчик сулууспатын генеральной директор В.Р.Сергеев салайааччылаах анал комиссия кэлэн үлэсэ. Кинини кытта биир дойдулаахтарбыт И.И.Попов, П.Е.Аманатов уонна да атын бу тэрилтэ отделларын салайааччылар, инженердэр сырыттылар.

Чурапчы кыһыгар, Одьулуунна, Дирягэ уонна Хадаарга сыдыан тутулу-

охтоох объекттарын көрдүлэр, олохтоох дьаһалтаны, нэһилиэк активын кытта көрүстүлэр. Түмүккэ, улуус баһылыга С.И.Яковлев уонна Государственной за-

казчик сулууспатын государственной учреджениетин генеральной директора В.Р.Сергеев анал боротокуолга илин баттаатылар. Бу боротокуол сүннүгүнэн элбэх үлэ-хамнас саҕаланнахтах, тутуулары үбүлээһин чааһа быһаарыллыахтаах. Ол курдук, Одьулуун политехникалык лицейин саҥа таас дьыһа, Диряг спортзала 2010 сылга бүтүөхтээхтэр, маһы таһынан Хадаар оскулатын тутуутун үбүлээһинтэ 2009 уонна 2010 сылларга быһаарыа кыһа.

Республикагаапыр спорттун интернат-оскуола саҥа базатын тутуу боппуруоһа эмэс бу боротокуолга кыһынты бийигини үөрдэр, аатырбыт тренербит Д.П.Коркин аата өссө үрдүк таһымга тахсыа дьин эрэнир. Чурапчы кыһыгар 3000 мистэлээх стадион бырайыагар үп көрүүтүн саҕалыыры балаһын ыйын орто-тутар дылы быһаарарга дьин буолла.

Үөһэ этилибит объекттар таһынан, балыһа, 32 квартиралар дьин, 200 мистэлээх техникалык колледж уопсай дьинтэ боротокуолга кыһын өссө эһин быһаарыллыахтаахтар бигэргэнэ.

Икки күннээх үлэ кэскиллээх боппуруостары быһааран, Чурапчыга ыһыталаар "Манчаары оонньууларын" бэлэмнэһибит тэтимирдэр-тэпнөргөн иһэригэр баҕа санаабытын аһааха.

А. ЗАХАРОВ.

Улуус дьаһалтата иһитиннэрэр

Саха Республикатын Предпринимательства, туризмга уонна үлэлээх буолууну сайыннарыыга Министерствотун туризмга уонна туристскай маршруттарынан дьарыктанар тэрилтэлэргэ, индивидуальной предпринимателлэргэ Грант ылар иһин конкурс биллэрэр. Ким кыгыһан баалаах сайаапкаларын бу дьыл балаһын ыйын 10 күнүгэр дьэри "Чурапчы улуус" МТ экономикалык управлениеттар тиксэригэр.

Бу боппуруоһу улуус дьаһалтатын дьыһыгар 38-с кабинетка ситилии билсэххитин сеп. Телефон-мунт: 41-120.

***

РФ Президентин дьаһалтанын Россия Государственной Сэбиетин 2007 сыллаагы тохсунуу 19 күнүсүгэр муннарын уурааһынан 2009 сыл тохсунуу 1 күнүтүн коммунальной өгөнөн туһанааччылар квартила-та, оттука иһтэрэ улаата турар РФ Жилищный кодексин 155-с ыста-тыбатыгар ологуран, коммунальной өгөнөн туһанааччылар ааспыт ый-даагы коммунальной өгө төлбүрүн саҥа ый 10 күнүн ааспака эрэ төлөөн иһиэхтээхтэр.

Кэмигэр коммунальной өгөнү төлөөн иһин "СР олоһор дьыһ-уот, коммунальной хаһаайыстыбатын" кыһынны оттугун хаһаанарын, ити-гэр системаларын, котельнайдары кыстыака бэлэмниир үлэлэригэр төһүү буоларын умнуман.

Оҕон, бары коммунальной өгөнөн туһанааччылар, оттука, квартила-та иһскитин хойутаппакка төлүүргүтүгэр ыгырабыт!

МУНИЦИПАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
ЧУРАПЧИНСКИЙ УЛУС (РАЙОН)

РАСПОРЯЖЕНИЕ

№ 107

от 4 марта 2009 г.

О мерах по подготовке объектов жилищно-коммунального хозяйства и предприятий топливно-энергетического комплекса Чурапчинского улуса к отопительному сезону 2009/2010 года

В целях обеспечения своевременной и качественной подготовки систем жизнеобеспечения объектов соцкультбыта, жилищного фонда и производственного назначения функционирования в отопительный период 2009/2010 года, предупреждения возникновения аварийных ситуаций в течение отопительного периода на объектах жилищно-коммунального хозяйства и энергетики и во исполнения Постановления правительства Республики Саха (Якутия) от 28 февраля 2009 года № 68, распоряжаюсь:

1. Создать улусную комиссию по подготовке к отопительному сезону в следующем составе:
- М.И. Лоскин - 1 заместитель главы МО "Чурапчинский улус (район)", председатель комиссии;
- Т.М. Лыткин - заместитель председателя КЧС, заместитель председателя.

Члены:
- В.П. Барашков - гл. специалист отдела ЖКХ МО "Чурапчинский улус (район)";
- П.П. Макаров - начальник ФГУ ОГПС по МО Чурапчинскому улусу РС (Я);
- Е.И. Саввин - директор Чурапчинского филиала ГУП "ЖКХ РС (Я)";
- Е.Е. Сухаринов - начальник УФКУ;
- В.Н. Коркин - начальник МУ УО;

- А.И. Коркин - главный врач ЦУБ;
- Д.Д. Попов - начальник Управления культуры;
- О.Н. Захаров - начальник Энергосбыт;
- Ф.Ф. Барашков - начальник РЭС;
- Главы МО наслегов.

2. Улусной комиссии:

2.1. Разработать и утвердить план мероприятий по подготовке к отопительному сезону 2009/2010 гг.;

2.2. Установить сроки окончания ремонтно-подготовительных работ на объектах жилищно-коммунального хозяйства улуса, предприятий и бюджетной сферы до 01 сентября 2009 года;

2.3. В срок до 11 сентября 2009 года обеспечить выполнение условий, относящихся к ведению муниципальных образований, на получение паспортов готовности жилищного фонда, объектов соцкультбыта, дошкольных и школьных учреждений;

2.4. Завершить оформление паспортов готовности и представить результаты в Министерство жилищно-коммунального хозяйства и энергетики Республики Саха (Якутия);

2.4.1. В срок до 25 октября 2009 года - объектов муниципальной собственности - котельных, тепловых сетей муниципальных организаций и предприятий жилищно-коммунального хозяйства;

2.4.2. В срок до 10 ноября 2009 года - объектов электроэнергетики в соответствии с "Положением о проверке готовности субъектов электроэнергетики к работе в осенне-зимний период".

2.5. Взять под особый контроль ход проведения ремонтных работ и использование средств на объектах, финансируемых из бюджета РС (Я).

3. Главам муниципальных поселений, начальникам управлений и руководителям предприятий находящихся на территории МО "Чурапчинский улус (район)", независимо от ведомственной принадлежности, вида деятельности и форм собственности:

3.1. Провести текущие ремонты до 01 июня 2009 года, в срок до 01 сентября 2009 года завершить капи-

тальный ремонт в имеющихся в ведении котельных;

3.2. До 01 сентября 2009 года принять все объекты жизнеобеспечения по акту через комиссию.

4. Чурапчинскому филиалу ГУП "ЖКХ РС (Я)" (Саввин Е.И.):

4.1. Принять все необходимые меры по обеспечению ПТН для проведения работ по текущему и капитальному ремонту согласно ремонтной программы ГУП "ЖКХ РС (Я)", а также произвести аварийный запас ПТН на отопительный период;

4.2. Обеспечить котельные в наслеха аварийными дизельными генераторами, привести в рабочее состояние имеющиеся;

4.3. Совместно с главами поселений организовать сохранность запаса котельного топлива в летний период;

4.4. Провести утеплительные работы тепловых сетей по улусу.

5. Главам муниципальных поселений, начальникам управлений, руководителям предприятий уточнить ввод в эксплуатацию объектов в 2009/2010 гг. отопительном сезоне, провести промывку систем отопления с составлением соответствующих актов, произвести ремонт объектов соцкультбыта по плану, а также подействовать в проведении ремонтных работ Чурапчинскому филиалу ГУП "ЖКХ РС (Я)".

6. Главам муниципальных поселений имеющихся на своем балансе жилищный фонд, начальнику управлений компании ООО "Арчыл" (Башарин Н.Н.) произвести капитальный ремонт жилищного фонда по плану.

7. Опубликовать данное распоряжение в местных средствах массовой информации.

8. Контроль за исполнением данного распоряжения возложить на 1 заместителя главы МО "Чурапчинский улус (район)" М.И. Лоскина.

С.И. Яковлев,

глава МО "Чурапчинский улус (район)".

ANNA
K.

1990 с. Гаврил Гаврильевич үлгө
уларынан, Хатылы, Чурапчы окуула-
дарыгар историяны, обществознаманы

Дмитрий ЧЕЧЕБУТОВ,
Хатылыгтаары "Көһөрүллүү"
музейин торуткүрчү.

Бүгүүнү нүөмэргэ эпизитинизетээх, эбсэтинизетээх, сындылгынаах айынаах суоллар идэтинэн өр сылларты үлэлээбит, үбүлүөйдэ-

30 сьѣ ур ууѣгк

Айгалина АДАМОВА

БИЛЛЭРИЙЛЭР

Дыжуускай куоракка 3 хостох квартира

Билсэр тел. 44-003, 41-145, 8914-106-01-29.

№2 Атырдах ыйын 27 күнэ 2009 сыл

ЧУРАПЧЫ

Кэпсэттэ Галина ПОЛУСКИНА.

СОКУОНҮ сүрассетгэхэ

◆ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКА

Инбэлиит оболоох төрөппүт тугу билиэхтээбий?

Кистэл буолбатах, үгүспүт бэйэбит бырааппытын үрдүнэн-аннынан, куолутугар эрэ билэбит. Бүгүн инбэлиит оболоох дьэ кэргэттэргэ көмө буоллун диэн суруйуубун сагалыбын.

Инбэлиит оёо

"Российской Федерацияга инбэлииттэри социальнай көмүскээһин туһунан" 1995 сыллаахха сэтимины 24 күнүгэр ылыныллыбыт федеральнай сокуонга олобуран "Инбэлиит оёо" диэн категорияга доруобуйалара энэй-бит, организмнэрин функцияларга кэһиллүүлээх эбэтэр бэйэлэрин кыайан көрүмүэт-дьаһаммат 18 сааһыгар дьэри оболор кириспэлэр. Маннык категорияны МСЭК 6 ыйтан сабалаан 2 сылга дьэри болдохтоон аныан сеп.

Россия Президент Дмитрий Медведев дуоһунаһыгар кириээт таһаарыт бастакы ыйааба инбэлиит оёотун уонча бастакы группалаах инбэлииттэри керен олорор төрөппүткэ уонча киһи аймаҕар төлөнөр 1200 солк. суумалаах төлөбүр туһунан буолбута.

Пенсионнай чэлчэтиилэр

"Российской Федерацияга судаарыстыбаннай пенсионнай хаачыыһы туһунан" федеральнай сокуонга олобуран, инбэлиит

оёооо социальной пенсия анаар. "Российской Федерацияга үлэ пенсиятын туһунан" федеральнай сокуон 11 ыст. 6 п. 1 ч. олобуран үлэлиир саастаах төрөппүт инбэлиит оёотун керен олорбут сыллара страховой стажка аабыллар.

Дьэ-уот-коммунальнай өнгөсө

Бу санга үүмүт сылтан сабалаан инбэлиит оболоох дьэ кэргэттэргэ квартира уонча уот иһин төлөбүрдэргэ эмиз ый ахсын харчынан төлөбүр оҥотуллар буолла. Биллэрин курдук, бу иһинкэ ити төлөбүрдэр аҥаардарын төлүү олорбуттара.

Инбэлиит оболоох дьэ кэргэттэр олорор усулуобуйаларын тупсарыахтарын баҕарар буоллахтарына, олорор сирдэринэн уонча үлэлиир миэстэлэригэр тэҥинэн учуокка туар бырааптаахтар.

Эбии олорор иэҥгэ бырааптаах инбэлииттэр ыарыһаларын испийтэргэ:

* Бары уорганнар уонча си-

стимэлэр актыбынай көрүлгөх сэлликтэргэ.

* Булгуччулаах диспансернай кэргээн көрүүнү ирдир психическэй ыарыһалар.

* Трахеостома, нефростома, хабах стомата, о.д.а.

* Хойуутук ирингэрэр, ууланар-хаарданар тириин энэйимит.

* Аран (проказа).

* Олоһорго ВИЧ инфекция.

* Кириэһилэ-кэлээскэнэн сылдьар инбэлииттэргэ.

* Киин нервнай система органической ыарыһалара.

* Ис уорганнары трансплантациялааһын кэнниттэн.

* Бүөр ыарахан органической сүтүрүүтэ.

Тулалыыр дьонго кутталлаах

сыстыганаах уонча психоневроз ыарахан көрүүнү курдук ыарыһалаахтар тусла хоһунан хаачылыктаахтар.

Инбэлиити реабилитациялааһын тус программаларыгар олобуран, дьэлиирин аймактарыгар чугас сытар эбэтэр алын этээскэ туар тэҥ сыаналаах дьэ-уот улаарыахтарын сеп. Далача туттар буоллахтарына, сир учраастаһын бастаах учарат ылыахтаахтар.

Эмтэниигэ

Инбэлиит оболор быраас суруйбут ырыһабыгар олобуран эмизин босхо хаачыллаллар. Протезиин уонча ортопедической оҥотууларынан эмиз босхо хаачыллаллар. Территориальнай поликлиникаларга инбэлиит оболорго тиһи протезтааһын эмиз босхо оҥотуллар.

Инбэлиит оёону дьэ-уот үөрэтин

"Российской Федерацияга инбэлииттэри социальнай көмүскээһин туһунан" федеральнай сокуон 18 ыстатыйатыгар олобуран, инбэлиит оёо уонсай үөрэхтээһин тэрилтэлэригэр кыайан үөрэммит буоллаһына, төрөппүт сөбүлээһининэн толору уонсай үөрэхтээһин программа-

тынан оёо дьэ-уот олоһон үөрэнэр бырааптаах. Маныаха эмтиир-профилактической тэрилтэ түмүгэ баар буолуохтаах. Төрөппүт уонча үөрэтэр тэрилтэ иһи ардыларыгар дуоһаар түбэһиллээхтээх. Бу дуоһаарга олобуран, үөрэтэр тэрилтэ инбэлиит оёо үөрэнэр кэмигэр үчүбүттарынан, ыйынныктарынан уонча атын да ити тэрилтэ библиотекатыгар баар литератураһын босхо хаачылыктаах.

Үлэ тэрилтэлэригэр

Инбэлиит оболооххун диэн матыыптэан үлэ-э ылбат буолуу уонча хамнаһы сарбыһы бабуллар. Инбэлиит оболоох төрөппүтү үлэттэһэн устар көнүлүмүт. Командировкага ыытыл, сүрүн үлэтин тас өлүгүнэн хос үлэлэтин бэйэтин сөбүлээһинэ суох бабуллар. Инбэлиит оболоох төрөппүт төлөбүр суох 14 хонуктаах эбии уопуска ылар бырааптаах. Инбэлиит оболоох төрөппүт итин таһынан ыйга 4 сыһыланан күнүк эбии туһанар бырааптаах. Ити социальнай страховкалааһын Фондатыттан төлөнөр.

Үлэ ахтан аһарыт чэлчэтиилэрин таһынан инбэлиит оболоох төрөппүтүтэр подоходнай, транспорт, квартира нолуоктарыгар эмиз чэлчэтиинэн туһаналлар. "Монетизация" кирибитин эбэтэр чэлчэтиилэр харчынан солбуллар буолбуттарынан үгүс дьон сөбүлээбэт. Ити оруннаах. Чэлчэтиилэрин уо харчынан ылан баран, атын да сыалга туттан кэбиһи түбэлтэ арыаба суох.

Людмила НОГОВИЦЫНА.

◆ КИИИ УОННА БЫРААП

Сокуон мэктиэлиир эрээри...

Үлэтэ, туох да дьарыга суох сир-халлаан икки ардыгар хаалан хаалбыт дьон, хомойуох иһин, биһиги кэккэбитигэр бэрт үгүс. Киһи үлэтэ суох хаалара киһи тус хаачыстыбатыттан, идэттигэр эрэ тутулуктаммат, араас төрөттөр буолуохтарын сеп. Олохпун укулаата уларыйыһыта итиннэхэ быһаччы сыһыаннаах.

Дьарыктаах буолуу Дьокуускайдаагы киһини салай-ааччынан бастакы солбуйааччы Мария Слепцоваҥы керен бу курдук кэпсэтибит:

— Мария Трофимовна, хас биридди киһи үлэлээх буоларын Российской Федерация Конституцията да, Үлэ кодексата да мэктиэлииллэр. Ол гынан баран, киһи ити бырааба мэлдьитин эрэллээхтик мэктиэлэнэр диэтэххэ, сөбүлэспэт киһи үгүс буолуохтаах.

— Киһи үлэлиир тэрилтэтигэр үлэһит ахсаанын сарбыһы, тэрилтэ сабыллыһа эбэтэр киһи бэйэтин тус баатынан үлэттэн уурайыһа, үлэтэ суох хаалы курдук түбэлтэлэр мэлдьитин кэриэ-та тахсаллар. Киһи маннык уустук түгэниргэ түбэстэһинэ, булгуччу үлэлээх, дьарыктаах буолуу сулуспатыгар кэлэрэ наада. Үлэтэ суох ханна регистрациялааһын пособие төлөнөр.

— Пособие кээмэйэ төһөнү?

— Российской Федерация нэһилиэннэ дьарыктаах буолуутун сүрүннүүр сокуонугар олобурут уурааһын, пособие кээмэйэ сыһын айыы бигэрэнэр. Ити уураах быһытынан үлэтэ суох дьонго бэриллэр пособие алын кээмэйэ, арайуон коэф-

фициенан киллэрен туран, 1190 солк., оттон мүһүтүр үлэһитинэ 6860 солк. быһыллар.

Пенсия сокуонун быһытынан, киһи үлэлээх буолуу кэһигэр учуокка туруруттан, пособие ыллар кэһигэр үлэтин страховой ыстаага аабыллар. Ону тэҥэ «Российской Федерацияга нэһилиэннэ дьарыктаах буолуутун туһунан» сокуонга олобуран, үлэ ыстаага быһыбит.

— Тэрилтэлэр туох идэлээхтэргэ ордук наадыһалларый?

— «Юрист, экономист идэлээхтэр сирэ суох элбээһилэр» дьэһини биллэһин үлэстүк итэбэит. Оттон олорхо кэһитүнэн, тэрилтэлэр маннык идэлээх специалисттарга наадыһалара сир биэр улахан. Ханна баҕарар тэрилтэ

араас үөрэх кыһалара бэлэмизэн таһаарар үгүс ахсааннаах юристарыттан, экономистарыттан, биллэн туар, үчүгэй бэлэмизэх, үрдүк квалификациялаах, үлэ-э уопуттаах специалисты ылларга дьулуһар. Үөрэби санга бүтэрбит үлэһит итинник уопута суох. Ону киһи үлэ булбат түгэһэ элбэх. Ону тусратар туһуттан үөрэби санга бүтэрбит специалисттар, үлэ уопутун мунньуналарыгар, тэрилтэ-э стажировкалар анал программалара олоххо киридэ. Ол чэрчитинэн, федеральнай бюджеттан эдэр үлэһит хамнаһыгар анаан 7 тыһ.солк. толуйабыт. Государство өттүттэн итинник толуйуу оҥотуллары урдүнэн дабаны, тэрилтэлэр салайааччылар ити программанан туһанарга ыксаабаттар диэн аһабыстык этиэххэ наада.

Елена ГРИГОРЬЕВА.

Тэрийэһини:
Сектор Республиканы Государственной Мунньага
(Ил Түмэн)

Чураһы улуутугар аһат таһаары
тэрийэһинилэр:
«Ил Түмэн» ИД
«Чураһы улуута (оройуоска)» МТ
уонна депутаттар оройуоннары сэмэстэргэ

Генеральнай директор,
кылаабынай редактор
Айгалина Оксана-Ивановна

Нүөкэри оҥорууга
үлэһиттэр:

Галина Полускина,
Елена Григорьева,
Людмила Ноговицына

Таначчы
Александр Николаев

Аадырыһыт:
Дьокуускай к.
Лермонтова ул., 37

Телефоннарбыт:
приемная:
34-49-84, 34-48-06, 34-28-64
e-mail: iltumen@mail.ru
www.iltumen.ru

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор-директоры солбуйааччы,
культура, быраап отдела - О.В. ЖИРКОВА.
Энциклопедия секретар, литературной сатрудник - Н.Н. ГАВРИЛЬЕВА.
Сурук, иһнат, оёо аймах отдела - А.Г. КУЗЬМИНА.
Экономика, спорт, тус хаһаайыстыбатын отдела - А.М. СЛЕПЦОВ.
Үөрэх, доруобуйа харыстабылнн отдела - А.М. АДАМОВА.
Верстальщик - Э.И. ХОМУС. Корректор - Н.Е. ОСИПОВА.
Бачээтэччи - Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствота, Чураһы улуутун "Сага олох" редакционнай-издательскай халбоһук государственной учреждение. Массоабай информация средстволарын туһунан РФ Сокуонунан тутуһууу контуруопуу уонна регистрациялыр РФ бачээккэ СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйы 20 күнүгэр регистрационнамит нүөмэ - ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чураһы сэл,
Карл Маркс ул., 26 "а". Телефоннарбыт:
редактор - 41-332, отделлар - 41-265, 41-358.
E-mail: sangaoloh@mail.ru

Бачээккэ сакаас:
№ 104 (10032)
Тираж 1767.
Хаһыат аһаанат: 10 солк.

Сага олох

Автор сурутар этилэр санаа
редакция позициялар мэлдьи сеп
түбэлтэр буолуохтаах. Сурута
һаһылар чачылар
кэрэктээхтэригэр этилэр санаа
автор тус бэйэ-э сүр.

Хаһыат бачээккэ бэриллэр графига: 16 ч 00 м. Бачээккэ бэриллини: 16 ч 00 м. "Сага олох" редакционнай-издательскай халбоһука 26.08.2009 с. офсетка бачээтэннэ.
Аадырыһа: 678670, Чураһы сэл, Карл Маркс ул., 26 "а", Индекс: 54907. Хаһыат идиэлэ-э үстэ: оптуорунуука, чэлчиргэ уонна субуотада тахсар.